

דף ק.

עין משפט א.

ח"מ סימן שו סעיף ו

עיין בסעיף הקודם

עין משפט ב.

ח"מ סימן שפו סעיף א

א. קיימא לן כרבי מאיר דדאין דינא דגרמי'. ודוקא באדם חייב בדינא דגרמי' אבל בבהמה לכו"ע פטור. לפיכך הדוחף מטבע של חבירו עד שירד לים חייב אע"פ שלא הגביהו^ל, וכן הפוחת מטבע של חבירו והעביר צורתו חייב אע"פ שלא חיסרו.

א. ב. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו דקי"ל שמחול צריך לשלם ללוקה מדינא דגרמי כמו שנתבאר בסי' ס"ו.

עין משפט ג.ד.

ח"מ סימן כה סעיף ד

ד. ח. מי שאינו מומחה ולא קיבלו אותו עליהם, אע"פ שנטל רשות הרי זה בכלל בעלי זרוע ואינו בכלל הדיינים, לפיכך^מ אין דינו דין בין טעה בין לא טעה, וכל אחד מבעלי הדין אם רצה חוזר ודן בפני בי"ד

י. ממה שאמר ר"ל לר"א, ור"מ דסבירא להו כוותיה, בב"ק ק' ע"א. והרמב"ן האריך והעלה דדינא דגרמי דאורייתא, והש"ך האריך והוכיח דדינא דגרמי דרבנן, והביא ראיה מבב"ק צ"ח ע"ב, מפ' מרובה ע"א לגבי הא דמחייב ר"מ ד' וה' בשור הנסקל ואמאי איסורי הנאה נינהו, ואמר רבא ר"מ ס"ל כר"ש דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, ובתוס' שם מריב"א ע"ש. ועיין בסמ"ע ובש"ך שהאריכו בפרטי דינים אלו וא"א להעלותם על הכתב כאן כי אין זו מטרת החיבור כאן.

כ. מב"ק מ"ח ע"ב אלא אי איתמר, ועיין בגאון אות ב'.

ל. מימרא דרבה בב"ק צ"ח ע"א דלית ליה דינא דגרמי אבל לדידן חייב, דאם הגביהו פשוט דחייב שהרי בא לרשותו וצריך השבה מעליא, ובגמ' איתא אפי' במים צלולים וראה המטבע לפניו אלא שצריך לשכור אדם היודע לצלול תחת המים ולהביאו ג"כ התחייב. סמ"ע ס"ק ב'.

וכתב במהרש"ל בפ' הגוזל בתרא סוף סי' מ"ז דכל דינא דגרמי פטור באונס, ומשמע אפי' שורף שטרותיו באונס פטור, אבל הרמב"ן בדיני דגרמי שלו מחייב גם באונס וזה לשיטתו דדינא דגרמי מדאורייתא הוא. והש"ך כתב, לפי מה שהעלה שזה מדרבנן וקנסא הוא, א"כ באונס וה"ה בשוגג פטור בשורף שטרותיו.

מ. כסף משנה בהלכות סנהדרין פ"ו הלכה ה', וכתב שם דאם לא נשא ונתן ביד בחלוקה זו יכול הדיין לומר לבעה"ד אתה נשאת ונתת ביד לך ועשה עמו דין, וע"כ אינו משלם

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

אחר.

ט. ואם נשא ונתן ביד חייב לשלם מביתו, ואפי' יש לו לבעל הדין, דרשאי בעל הדין השני לחזור על הדיין תחילה וגובה ממנו, אבל בלא נשא ונתן ביד, חוזר מתחילה על חבירו ואם אין לו א' אז חוזר על הדיין.

י. טעה הדיין או אפי' בי"ד בדבר משנה או במציאות הדברים שהדין חוזר, וחייב הדיין או הב"ד לחזור בהם, אם אינם רוצים ותובעם הבעל דין, חייבים לרדת איתו לדין, ואם אינם חוזרים ע' מזידיים הם, ודין מזיק גמור עליהם. ואפי' קיבלום עליהם גם לטעות לא מהני, וטעות בשיקול הדעת שאני.

עין משפט ה. יו"ד סימן רצו (בלאי הכרם) סעיף מז

מז. מחיצת הכרם שנפרצה אומרים לו גדור נפרצה אומרים לו גדור, נתיאש ממנה ולא גדרה הרי זה קידש.

מביתו אם לא שאין לבע"ד ממה לשלם ולהחזיר לו דחייב הדיין לשלם, מאחר שאינו מומחה ולא קיבלוהו עליהם, גורם להזיק בכוונה דקימ"ל בזה כר"מ דדאין דינא דגרמי. נ. ומשלם הדיין כדין מזיק שזה מתכוון להזיק הוא, מאחר שאינו מומחה ולא קיבלוהו עליהם, והוי דינא דגרמי דקימ"ל כר"מ בזה. והש"ך הסיק דדוקא אם כפוהו לשלם ע"פ פסקו אבל בלא כפייה פטור גם הדיין כי לא עביד בידיים כלום ולא הוי גרמי.

ס. וזה איירי אפי' בקיבלוהו עליהם הן לדין הן לטעות, אבל טעה במציאות הדברים כמו שכתב הריב"ש בסי' תרצ"ח, והש"ך בס"ק ט', או טעה בדבר משנה ותובעו הבעל דין לחזור מטעותו או לרדת לדין איתו שחייב לרדת לדין אם אינו רוצה לחזור בו מטעותו, כתב השער המשפט ובוה שדיין המונע מלהציל מהפסד של התובעו עובר בלאו דלא תעמוד על דם רעך וכן מצוות גמ"ח, ואף כופין לדיין על כך שיחזור בו אם הדין אחרת. ועיין בפתחי חושן סי' ג' סעיף ל"ד וס"ק צ"ח ובקצות ס"ק ב'. שכתב דגם דיין המוסמך להורות בדיני ממונות שבין אדם לחבירו, ודין וטעה בדבר משנה שהיא הלכה מפורשת, הרי הדין בטל וחוזר וכשהזיק בכך הדיין הוי מזיק בדיבורו באומר פלוני חייב ופלוני זכאי, והוי דינא דגרמי וחייב, ע"ש ואם בדיבורו הוי דינא דגרמי ה"ה אם כתב פס"ד המחייב בעל דין אחד הוי מעשה בידיים והוי גרמי. והגם שיש אופנים שמזיק בדיבורו הוי רק גרמא מ"מ הרי גם בגרמא חייב לצאת י"ש, ואין לו מחילה עד שישלם ויסלק הנזק. ועיין עוד בקצות סי' ל"ב ס"ק א' ובש"ך ס"ק ב' ע"ש.

ע. כ"כ הסמ"ע, ועיין בתומים מה שכתב בזה ואם הדיין סירב לרדת איתו לדין ומתוך כך הנתבע הוציא הוצאות לאיבוד י"א דחייב מדינא דגרמי והוא מהרמב"ם בהלכות זכייה ע"ש ועיין בפתחי חושן פ"ג מהלכות נזיקין ס"ק ס"ג מה שהאריך בזה.

דף ק:

עין משפט א.ב.

הר"מ סימן שו סעיף ג.

ד. נתן צמר לצבע לצובעו והרתיוחו הרבה ^פ ועל ידי זה נשרף ונתקלקל ולא היה בו שבח נותן לו דמי צמרו ^ז.

ה. נתנו לו לצובעו אדום וצבעו שחור או צבעו מכוער, וכן אם נתן עצים לחרש לעשות מהם כסא נאה ועשה מהם כסא רע או ספסל במקום כסא ^ק, אם השבח יותר על ההוצאה נותן בעל הכלי את ההוצאה ^ר, ואם ההוצאות יותר על השבח נותן לו את השבח בלבד.

ו. אמר בעל הכלי איני רוצה בתקנה זו אלא יתן לי דמי הצמר או דמי העצים שלי אין שומעין לו ^ש, וכן אם אמר האומן קח לך דמי עצין או צמרך אין שומעין לו שאין אומן קונה בשבח כלי שעשה.

פ. היינו הקדיחתו יורה סמ"ע ס"ק ז'. וממה שהשו"ע לא חילק בין ש"ח לש"ש כמו בסעיף ד' משמע דאין הבדל.

צ. ממשנה שם בב"ק ק' ע"ב.

ודוקא שהקדיחתו היורה לפני שנפל בו הצבע, אבל לאחר שנפל בו הצבע והשביח נותן לו דמי צמרו ושבח, שהרי אין אומן קונה בשבח כלי וכבר הדבר שייך לבעה"ב, ומה שהפוסקים לא פירשו כך, כתב הש"ך בס"ק ד' שהם נקטו לשון המשנה. ועיין ברע"א מש"כ.

ק. מברייתא שם ק"א ע"א.

ר. כר"י שם במשנה ובברייתא, והרמב"ם בפ"י משכירות הלכה ד'. וכך פירשו רש"י והרא"ש אלא שהירושלמי פירש אם השבח יתר על ההוצאה בענין אחר ע"ש בסמ"ע ובש"ך מה שהאריכו וכמה חילוקי דינים.

וכתב ה"ה שם בשם רש"י בב"מ קי"ז ע"ב ד"ה אם השבח, וד"ה נותן, ופירוש, את ההוצאה היינו דמי עצים וסמנים ושכר טרחתו של האומן כשאר שכיר יום, ולא מה שפסק עמו בקבלנות.

ועיין בדברי הגאון באות ה' מה שפירש דברי הרמ"א וד' השיטות שבדבר.

ש. כתב הכסף משנה טעם לדבר לפי שאמרנו אם השבח יותר על ההוצאה, ואם ההוצאה יותר על השבח והיא תקנה לכל אחד משניהם, ובזה אין מקום למה שכתב הראב"ד שאין לזה טעם ע"ש.